

Wat wil **PvdA**
voor **Zeeland**?

Verkiezingsprogramma
Provinciale Staten van Zeeland 2015-2019

Verkiezingsprogramma
Waterschap Scheldestromen 2015 - 2019

Verkiezingsprogramma

Provinciale Staten van Zeeland 2015-2019

Samen werkt beter!

Daar staan wij voor!

De PvdA staat voor spreiding van kennis, macht en inkomen. Werk voor alle Zeeuwen is het hoofdstreven van de PvdA. Werk voorziet in levensonderhoud en zorgt voor ontplooiingsmogelijkheden en saamhorigheid. Solidariteit moet er zijn tussen jongeren en ouderen en tussen generaties die nu leven en generaties van straks.

Onze besluiten over lastenverdeling, de keuzes voor regionale ontwikkelingsprojecten en de zorg voor natuur en leefomgeving hebben gevolgen voor komende generaties. Ook voor hen moeten lusten en lasten in evenwicht zijn.

Dit programma beschrijft de ambities en keuzes van de PvdA voor de verkiezingen van Provinciale Staten van Zeeland in 2015. Wij vragen daarvoor de steun van de Zeeuwse kiezers.

1. De speerpunten

Nieuw en ander werk

Behoud van werk

De tijd met vanzelfsprekend veertigjarige dienstverbanden is voorbij. Van een baan voor het leven is het nu werk met een leven lang leren. Bij-, her- en omscholing zijn daarom van groot belang voor het behouden van kansen op de arbeidsmarkt. De PvdA is voor een 'Omscholingsfonds' voor oudere werknemers.

Nieuw werk voor jongeren

Jongeren zijn nodig voor het voortbestaan van bedrijven en de instandhouding van voorzieningen. De PvdA vindt dat er meer werk voor jongeren moet komen in Zeeland. De PvdA gaat samenwerken met jongeren, bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen.

Onderwijs: een goede basis voor de toekomst

Op initiatief van de PvdA is er een Zeeuwse Onderwijsautoriteit gekomen. Die heeft gezorgd voor toekomstbestendig Zeeuwse beroepsonderwijs. Nu is het volgens de PvdA tijd dat de Onderwijsautoriteit zich ook gaat richten op het basis-, voortgezet en hoger onderwijs. Wij zijn voor een tweede University College en academische masterprogramma's.

Energie die werkt

De PvdA kiest voor duurzame energie die werkgelegenheid oplevert. Nieuwe windmolenparken geven nieuw werk. De PvdA verkiest werkgelegenheid boven een hoge dividenduitkering bij Delta N.V. De PvdA is ronduit voor een getijcentrale.

Duurzame industrie in de havens

Grondstoffen uit de bodem zijn eindig. Daarom staat de PvdA een circulaire economie voor. Samen met West-Brabant en Vlaanderen moet geïnvesteerd worden in de biobased economy die de Zeeuwse havengebieden toekomstbestendig maakt en versterkt met veel werkgelegenheid.

'Dynamische steden zijn aantrekkelijk voor jong en oud en zijn een ontmoetingsplaats van ideeën.'

'Op initiatief van de PvdA is er een Zeeuwse Onderwijsautoriteit gekomen. Die heeft gezorgd voor toekomstbestendig Zeeuwse beroepsonderwijs.'

Bruisende steden

Sterke steden

De PvdA wil investeren in een sterke stad met werk, cultuur, onderwijs en andere voorzieningen. Dynamische steden zijn aantrekkelijk voor jong en oud en zijn een ontmoetingsplaats van ideeën. Dat is goed voor de ontwikkeling van de stad en voor de leefbaarheid van de dorpen rondom.

Kunst, sport & cultuur

De PvdA wil dat voorzieningen voor kunst, sport en cultuur voor iedereen toegankelijk zijn. Samen met de vier grote steden moet worden gewerkt aan een goede afstemming van bovenregionale sportvoorzieningen, musea en theaters in de provincie.

Bereikbare voorzieningen

Voorzieningen als scholen, ziekenhuizen, cultuurpodia en bibliotheken moeten bereikbaar blijven. Grotere afstanden om bij deze voorzieningen te komen vereisen een goed openbaar vervoer. Dit geldt zeker voor scholieren en ouderen in Zeeland.

Goede en bereikbare zorg

Voor de PvdA zijn in het dunbevolkte Zeeland kwaliteit en nabijheid voorwaarden voor een goede zorg. De zorg verandert en om daarbij een goede kwaliteit te behouden is intensieve samenwerking van alle partijen in de zorgketen vereist. Op initiatief van de PvdA is een verkenner aangesteld om de knelpunten en kansen bij de samenwerking in de zorg op een rij te zetten. De PvdA gaat met zijn aanbevelingen aan de slag.

Veiligheid voorop

Industriegebieden, transport van gevaarlijke stoffen en energiecentrales maken Zeeland het tweede risicogebied van Nederland. De rampenbestrijding moet in nauwere samenwerking met het Rijk en Vlaanderen worden georganiseerd en de provincie moet de rol als toezichhouder actief invullen. De PvdA wil meer wijkagenten in Zeeland.

Vitaal platteland

Ruimte is goud waard

De Zeeuwse kust en het open landschap worden door de Zeeuwen gewaardeerd, scheppen een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en trekken veel toeristen. Zij leveren daarmee ook werkgelegenheid op. De PvdA wil dit landschap behouden en de kust niet volbouwen. De kip met de gouden eieren moet worden gekoesterd. Dat vraagt om een visie op de ontwikkeling van de kuststrook. En natuurlijk zijn we tegen uitbreiding van intensieve veehouderij.

Deltawateren

De afsluiting van de zeegaten hebben de Zeeuwse wateren in problemen gebracht. Zij moeten weer gezond gemaakt worden. Er ontstaan dan nieuwe kansen voor natuur, recreatie en visserij. Een ‘Fonds Deltawateren’ moet helpen die kansen te verzilveren.

Leegstand aanpakken

De leegstand is zowel in de steden als in de dorpen van Zeeland een toenemend probleem. Lege panden in de Zeeuwse steden en dorpen moeten worden benut. Dat moet eerst gebeuren voor dat er nieuwe woonlocaties of bedrijventerreinen worden ontwikkeld. De PvdA is voor de inzet van nieuwe instrumenten, zoals herverkaveling van panden, een provinciale leegstand-makelaar en een ‘Leenfonds Leegstand’.

Zeeuws bestuur

Zeeuwen aan zet

Inwoners en bedrijven moeten actief betrokken worden bij visievorming, bij de voorbereiding van beleid en bij de uitvoering zelf. De Zeeuwse PvdA-Statenfractie is aanspreekbaar voor alle Zeeuwen. Jongeren worden structureel betrokken bij het werk van de Statenfractie.

Samenwerkende overheden

Zeeland kent veel problemen en uitdagingen waarvan de aanpak om samenwerking vraagt. Die komt nu vaak onvoldoende van de grond. De PvdA wil dat de bestuurlijke samenwerking in Zeeland een nieuwe impuls krijgt. Heldere rolverdeling, meer focus en een pragmatische aanpak zijn daarbij sleutelwoorden. De provincie moet voor bovenregionale zaken vooral de initiatiefnemer zijn, verbinden en faciliteren. Per kwestie moet worden bekeken wat de beste uitvoering is. Zo wil de PvdA alle wegen in het buitengebied in beheer geven aan het waterschap.

Over de grens heen

Samenwerken gaat ook over de provincie- en landsgrenzen heen. Zeeland kan alleen sterk zijn door met de burensamen te werken, bijvoorbeeld op het gebied van onderwijs, havens, ziekenhuiszorg en delatwateren. De PvdA vindt dat Zeeland proactief de Zeeuwse knelpunten en kansen in de Haagse en Brusselse kokers moet zetten.

Afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen

De PvdA staat voor fatsoenlijk werk. Arbeidsbeperking, afkomst en opleidingsniveau mogen geen belemmeringen zijn bij het vinden van werk. 5% van de aanneemsom bij aanbestedingen van de provincie wordt daarom ingezet voor werk voor Zeeuwen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ook de Provincie neemt naar verantwoordelijkheid op basis van de Participatiewet en zet zich actief in voor het in dienst nemen van Zeeuwen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

2. De PvdA-ambitie voor Zeeland

Voor de PvdA staat duurzaamheid centraal. De Zeeuwse economie, de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid van de Zeeuwse steden en het platteland moeten in onderlinge samenhang worden ontwikkeld. Het thema werkgelegenheid is daarbij de rode draad die onderstaande ambities verbindt.

Ondanks de ligging aan en in het water is Zeeland geen eiland. Het is een gebied met een sterke eigen identiteit en een geheel eigen karakter. In veel opzichten is het ook afhankelijk van de stedelijke regio's van Noord-Brabant, de Randstad en Vlaanderen. We moeten daarom nuchter constateren dat de schaal van Zeeland soms te klein is om voorzieningen als een goede gezondheidszorg of een goed onderwijs geheel op eigen kracht te behouden en te ontwikkelen. Zeeland heeft zijn burens nodig en moet daarom over de grenzen heen samenwerken.

Sterke steden

Steden hebben een belangrijke regionale functie. Het zijn knooppunten die mensen en ideeën aantrekken, waar creativiteit wordt losgemaakt, waar kennis wordt ontwikkeld en initiatieven worden geboren. Steden zijn dus van essentieel belang voor de leefbaarheid en de economische ontwikkeling van Zeeland. Niet alleen voor de stad zelf, maar ook voor het platteland en het voorzieningenniveau van Zeeland als geheel.

Een sterk en wervend stedelijk milieu is een voorwaarde voor een economisch vitaal en sociaal gezond Zeeland. Niet om de concurrentie met Vlaanderen of de Randstad aan te gaan, maar om de identiteit en de aantrekkingskracht van Zeeland te versterken. Zeeland moet een aantrekkelijke werk-, woon- en leefomgeving willen zijn. Daarbij gaat het er vooral om dat er een stedelijke ambitie is op het gebied van werk, onderwijs, cultuur, architectuur, media en zo meer. Het ontwikkelen van dit type stedelijkheid is vooral een opgave voor de vier grootste gemeenten in Zeeland, maar de provincie moet die wel ondersteunen en faciliteren.

Overal ter wereld trekken mensen naar de stad. Dat is ook in Nederland het geval. Hier hebben de grote stedelijke regio's en vooral de universiteitssteden een aanzuigende werking. Het platteland wordt steeds leger. Zeeland staat te boek als een gebied waar de bevolking in de komende decennia zal afnemen. Vergrijzing en veroudering zijn daarbij grotendeels een natuurlijk gegeven. Het wegtrekken van jonge mensen (ontgroening) is dat zeker niet. Het is een van de belangrijkste opgaven voor het komende decennium om Zeeland aantrekkelijker te maken voor jongeren

en jonge gezinnen. Samen met de gemeenten, de onderwijswereld en het bedrijfsleven moeten de kansen en mogelijkheden voor jongeren en jongvolwassenen in Zeeland worden vergroot op het gebied van huisvesting, onderwijs, werkgelegenheid, cultuur, sport en ontspanning. Dit pleit voor een intensievere samenwerking én uitstraling van Vlissingen en Middelburg als hotspot voor hoger onderwijs.

Een vitaal platteland

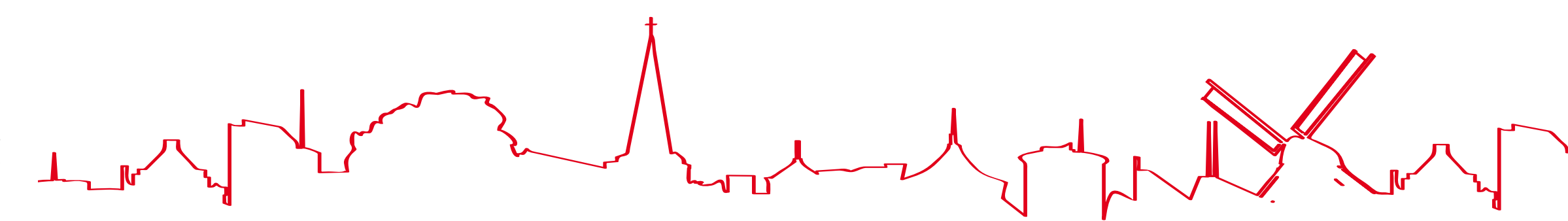
Zoals Zeeuwen niet zonder hun steden kunnen, zo kan Zeeland niet zonder zijn platteland. De karakteristieke stadjes en dorpen, de open ruimten van de polders en de lange lijnen van de kust zijn wezenlijk voor de identiteit van Zeeland en maken onze provincie aantrekkelijk voor de eigen inwoners en toeristen. De provincie speelt een belangrijke rol bij het behoud en de verdere ontwikkeling van die landschappelijke kwaliteiten. Ook bij het benutten en dienstbaar maken daarvan aan de Zeeuwse economie en de vitaliteit van het platteland. Daarbij dringt zich het beeld op van de spreekwoordelijke kip met de gouden eieren. De vraag is niet of zij geslacht moet worden, maar veeleer hoe we het dier aan de leg houden.

Voor een vitaal platteland gaat het er niet alleen om het Zeeuwse landschap te behouden. Er moet ook geleefd en gewerkt kunnen worden. De bereikbaarheid van voorzieningen is daarbij van groot belang. Daarnaast moet er ruimte zijn voor economische activiteiten in de landbouw- en recreatiesector. Beide sectoren verkeren in Zeeland in transitie. Het is van groot belang dat ondernemers de ruimte krijgen te ontwikkelen in een richting die bijdraagt aan de vitaliteit duurzaamheid van hun omgeving en van Zeeland als geheel.

Zeeuwen aan zet

De PvdA wil Zeeuwen actief betrekken bij het bestuur van hun provincie en wil zo een andere bestuursstijl introduceren. Participatie vooraf is daarbij de norm. Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten betrokken worden bij visievorming, bij de voorbereiding van uitvoering en bij de uitvoering zelf.

Formele procedures voor inspraak komen veelal pas aan het eind van de planvorming en mogen dan voor inwoners en bedrijven geen verrassingen meer bevatten. ‘Samen werkt beter’ geldt niet alleen voor overheden en organisaties, maar juist ook voor de relatie tussen inwoners en hun overheden. De PvdA wil Zeeuwen de ruimte geven en initiatieven van onderop faciliteren. Zij kiest daarom voor een zo lokaal mogelijk bestuur en een zo lokaal mogelijke vertegenwoordiging.

3. Economie en onderwijs

Mensen willen werk waarmee zij zich kunnen ontplooiën en zelf in hun onderhoud kunnen voorzien. Van mensen met een arbeidsbeperking tot Mbo'ers en hoger opgeleiden. Fatsoenlijk werk voor iedereen. Dat vraagt om een sterke economie en om goed onderwijs. Onderwijs dat mensen de kans geeft zich te ontwikkelen en hen voorbereidt op de arbeidsmarkt.

Zeeuwse werkgelegenheid

Nu we door het diepste dal van de economische crisis heen lijken te zijn is het creëren van nieuwe banen de eerste prioriteit. In de afgelopen jaren zijn er niet alleen veel banen verloren gegaan, maar zijn er ook enkele honderden banen bijgekomen in de tientallen nieuwe MKB-bedrijven die zich in Zeeland gevestigd hebben. Hun komst levert een belangrijke bijdrage aan de diversiteit van de Zeeuwse werkgelegenheid. Ook de komst van een nieuwe marinierskazerne naar Zeeland is een voorbeeld van een positieve ontwikkeling voor de Zeeuwse arbeidsmarkt. Dit moet in de komende jaren krachtig worden uitgebouwd en ondersteund door Economische Impuls Zeeland en Zeeland Seaports. Er moet ook een fonds in het leven worden geroepen dat deze aanpak financieel kan ondersteunen ('Fonds Nieuwe Bedrijvigheid'). In de afgelopen bestuursperiode is samen met het bedrijfsleven en andere stakeholders een Economische Agenda opgesteld met daarin een aantal speerpunten en business cases. Deze aanpak moet worden gecontinueerd en afgemaakt.

In de eerstkomende jaren zullen belangrijke beslissingen moeten worden genomen over de toekomst van Delta N.V. De inhoud van deze beslissingen en de uitkomst is onzeker. Voor de PvdA weegt daarbij duurzame werkgelegenheid steeds zwaarder dan dividend. Een eventueel dividend zal in de komende jaren vooral worden gebruikt voor de herstructurering en stimulering van de Zeeuwse economie.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Voor de PvdA duurzame werkgelegenheid leidend is bij alle beslissingen.
- Deltadividend met name zal worden aangewend voor een in te stellen 'Fonds Nieuwe Bedrijvigheid'.
- De aanpak van de Economische Agenda zal worden gecontinueerd.
- Vestiging van nieuwe (MKB-)bedrijven zal worden gestimuleerd door Economische Impuls Zeeland.
- Het Regionale Arbeidsmarkt Platform, met daarin onderwijs, bedrijfsleven en overheid, moet zich met name richten op de positie van ouderen en jongeren op de vernieuwde arbeidsmarkt.
- Er een (inter)nationaal tunneltrainingscentrum in Zeeland gerealiseerd gaat worden.
- De provincie trainees / juniormedewerkers gaat aanstellen. Zij stimuleert andere overheden en bedrijven om hetzelfde te doen.

Circulaire economie

De grote procesindustrie in de Zeeuwse havengebieden zitten in een veranderingsproces. Zij moeten verduurzamen en zuiniger omgaan met grondstoffen, water en energie. Daarbij moeten bestaande processen anders worden ingericht en moeten ook nieuwe productieprocessen worden ontwikkeld en op gang gebracht. De PvdA ondersteunt die ontwikkeling en wil uiteindelijk naar een circulaire economie die uitgaat van hergebruik van producten en veel werkgelegenheid. De provincie moet richting geven aan deze ontwikkeling.

Fossiele grondstoffen worden schaars en Zeeuwse bedrijven zijn daarom voor hun productie op zoek naar alternatieve groene grondstoffen. De transitie naar een biobased economy vraagt onderzoek en kennisontwikkeling. Zeeland moet de ambitie hebben om deze activiteiten samen te brengen en op dit gebied in de Europese voorhoede mee te doen. Samen met West-Brabant en Vlaanderen willen we dat waarmaken. In Zeeland richten we ons daarbij met name op de groene grondstoffen en de vergroening van de procesindustrie. Zeeland moet daarom met de buurprovincies samenwerken en Europese programma's en fondsen gezamenlijk aanboren voor de realisatie van deze ambities.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De ambitie is om samen met Vlaanderen en West-Brabant een Europese topregio te worden op het gebied van de biobased economy.
- Zoveel mogelijk gebruik gemaakt zal worden van Europese programma's en fondsen.

Herstructurering en vernieuwing

Verschillende economische sectoren in Zeeland zitten in een fase van transitie. Zo moet in de toeristische wereld een omslag gemaakt worden van het kamperen naar kapitaalintensievere verblijfsvormen. In de schaal- en schelpdiervisserij is de afgelopen decennia de productie door meerdere oorzaken gehalveerd. Hier is een transitie nodig waarbij betere gebieden en technieken kunnen worden ingezet. Zo kan de werkgelegenheid in deze voor Zeeland zo beeldbepaalde sector worden vergroot. Dergelijke veranderingen komen niet vanzelf tot stand. Om de Zeeuwse economie snel toekomstbestendig te maken en daarmee voldoende en gevarieerde werkgelegenheid te garanderen is een actief beleid van de provincie noodzakelijk. Juist ook waar het om herstructurering gaat.

De geografische ligging en het bijzondere landschap van Zeeland bieden de regionale economie ook nieuwe kansen die er om vragen in de komende Statenperiode opgepakt te worden. Voorbeelden hiervan zijn offshore-activiteiten, de winning van windenergie op zee en benutting van de Voordelta voor recreatie en schaal- en schelpdierteelt.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De provincie samen met de verblijfsrecreatiesector en de schaal- en schelpdiervisserij de kansen en knelpunten voor deze sectoren gaat inventariseren. Dit moet leiden tot gezamenlijke plannen van aanpak voor herstructurering, waarbij de overheid faciliteert
- De PvdA de herstructureringsbehoefte van economische sectoren nadrukkelijk centraal gaat stellen in het ruimtelijk beleid.
- Vlissingen-Oost de uitvalshaven wordt voor de bouw en het onderhoud van windmolens op de Noordzee.

Onderwijs en kennis

Goed onderwijs en hoogwaardige kenniscentra zijn essentieel voor een florerende Zeeuwse economie. Zij trekken mensen en bedrijven aan, voeden de arbeidsmarkt en leveren direct of indirect een impuls aan het sociale en culturele leven van de Zeeuwse samenleving. In de laatste jaren is er sprake van een wegtrek van hoger opgeleiden uit Zeeland waardoor het gemiddelde opleidingsniveau van de werkende bevolking achterblijft op de landelijke trend. Mede daardoor hebben bedrijven soms moeite om gekwalificeerd personeel aan te trekken. Dit is een bedreiging voor de werkgelegenheid van alle Zeeuwen. Die vicieuze cirkel moet daarom doorbroken worden. De Zeeuwse economie en werkgelegenheid vragen een duidelijke eigen onderwijsambitie voor Zeeland. Het creëren van een aantrekkelijke leer- en werkomgeving voor jongeren moet daarbij een eerste prioriteit zijn. Voor het formuleren van deze ambities moeten ook partners buiten Zeeland worden gezocht.

Het is van belang dat onderwijs en arbeidsmarkt goed op elkaar aansluiten. Dat begint ermee dat onderwijs een onderdeel moet worden van alle fasen van het werkzame leven van mensen. Op dit moment is er bij ontslag vaak nog sprake van een mismatch tussen wat mensen kunnen en wat van hen gevraagd wordt. 'Een leven lang leren' moet mensen flexibeler en weerbaarder maken op de veranderende arbeidsmarkt. Zeeuwse bedrijven hebben grote behoefte aan technisch goed geschoolde medewerkers en het is dus ook nodig dat jongeren meer gaan kiezen voor technisch beroepsonderwijs. Daarbij is een voorwaarde dat er voor studenten en starters goede stageplekken beschikbaar zijn.

Er moet een Zeeuwse onderwijsambitie worden geformuleerd gericht op een hoogwaardige leer- en werkomgeving voor jongeren. Zeeland moet zich daarmee nationaal en internationaal op de kaart zetten als een provincie voor onderwijsexcellentie en jongeren aansporen om in de provincie te blijven of - uit binnen- en buitenland – hier naar toe te trekken. Het werk van de Zeeuwse onderwijsautoriteit moet worden gecontinueerd, waarbij deze zich ook moet richten op basis-, voortgezet en hoger onderwijs, en

universitair onderwijs. Continuering betekent ook actieve uitvoering van de plannen op gebied van onderzoek en onderwijs, zoals deze ook zijn geformuleerd in het rapport 'De slimme kracht van Zeeland'. Voorts moet Economische Impuls Zeeland ingezet gaan worden om kennisinstellingen en toponderzoek naar Zeeland te halen. Dit moet zich niet beperken tot alleen economische en technische kennis, maar zich ook uitstrekken op het gebied van sociale en geesteswetenschappen.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Er een Zeeuwse onderwijsambitie moet worden geformuleerd gericht op een hoogwaardige leer- en werkomgeving voor jongeren.
- Ingezet moet worden op een tweede University College en academische masterprogramma's.
- Zeeuws onderwijs kwaliteit moet uitstralen. Niet véél vervolgoopleidingen, maar goede! Zeeland moet minstens nog een hogere opleiding met landelijke uitstraling gaan huisvesten.
- Het Zeeuwse onderwijs zal worden versterkt door samenwerking met onderwijsinstellingen in Zuid-Holland, Noord-Brabant en Vlaanderen. Een goed voorbeeld is de Havo-piste, een schakeljaar om vervolgoopleidingen in Vlaanderen mogelijk te maken.
- Het werk van de Zeeuwse Onderwijsautoriteit moet worden gecontinueerd, waarbij deze zich ook moet gaan richten op basis- en hoger onderwijs.
- Promotie van technische opleidingen en een Zeeuws 'Fablab' door de provincie zal worden ondersteund.
- Economische Impuls Zeeland ingezet gaat worden om kennisinstellingen en toponderzoek naar Zeeland te halen.
- Er een 'Omscholingsfonds' komt dat mensen van 'werk naar werk' helpt. Daarin moet door bedrijven én overheid worden geïnvesteerd.
- Werken in Zeeland voor jongeren aantrekkelijker moet worden door traineeprogramma's, het faciliteren van werkomgeving voor startende ondernemers en campussen waar bedrijven, studenten en afgestudeerden elkaar kunnen ontmoeten.

Het Zeeuwse platteland

& de grote wateren

Het platteland en de grote wateren hebben de Zeeuwse economie en werkgelegenheid veel bieden. Duurzaam gebruik, waarbij behoud van de landschappelijke kwaliteit en benutting hand in hand gaan, staat daarbij centraal.

In het binnendijkse polderland heeft grondgebonden landbouw altijd een belangrijke rol gespeeld en zal dat ook in de komende decennia blijven doen. Daarbij moeten we een onderscheid maken tussen voedselproductie voor de wereldmarkt en landbouw met neventakken zoals de verkoop van streekproducten, zorgboerderijen, kamperen bij de boer en beheer van natuur en landschap. Beide zijn essentieel voor de plattelandseconomie, de leefbaarheid en het recreatief product van Zeeland.

In de grote wateren doen zich, met name voor de schaal- en schelpdiervisserij en de recreatie, diverse economische kansen voor. Het systeem van de (voormalige) zeearmen staat, mede als gevolg van de aanleg van de Deltawerken, onder druk. De Grevelingen kampt met zuurstofloosheid in diepere gedeelten en in de Oosterschelde dreigen platen onder water te verdwijnen. Dat is niet alleen slecht voor de natuur, maar ook voor de economie. Dit vraagt in de komende decennia om aanzienlijke investeringen. Daarom moet er een Zeeuws 'Fonds Deltawateren' in het leven worden geroepen, dat moet worden gevoed met bijdragen van de overheid en het bedrijfsleven, waaronder middelen die beschikbaar komen bij natuurcompensatie (zie hoofdstuk 5).

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De natuur en het landschap van Zeeland niet alleen behouden moeten worden, maar ook benut mogen worden. Het is aan de provincie om te zorgen voor passende regelgeving die de kwaliteit van natuur en landschap borgt en tegelijk ruimte schept voor daarmee verbonden economische kansen.
- Er ook geïnvesteerd moet worden in de deltawateren. Daartoe moet een 'Fonds Deltawateren' in het leven moet worden geroepen voor financiële bijdragen aan herstel en ontwikkeling van de (voormalige) zeearmen.
- De PvdA een verbrede plattelandsontwikkeling voorstaat waarin zowel beleving en recreatief medegebruik als voedselproductie aan de orde zijn.

'De geografische ligging en het bijzondere landschap van Zeeland bieden de regionale economie ook nieuwe kansen die er om vragen in de komende Statenperiode opgepakt te worden.'

4. Leefbaarheid

‘Ons cultureel erfgoed met monumentale steden, industrieel erfgoed, boerderijen en archeologische monumenten zijn de basis van wat Zeeland uniek en aantrekkelijk maakt.’

Zeeland is een plattelandsgebied in een van de meest urbane regio's van West-Europa. Veel, vooral jonge en hoger opgeleide, bewoners trekken van hier naar de omringende grote steden om daar te gaan studeren en zich te vestigen.

Zorg, onderwijs en openbaar vervoer in Zeeland komen daardoor onder druk te staan. Vergrijzing en veroudering zijn daarbij grotendeels een natuurlijk gegeven. Het wegtrekken van jonge mensen (ontgroening) en hoger opgeleiden is dat echter zeker niet. De PvdA wil dat daarom aanpakken. De Zeeuwse steden en hun omgeving hebben door hun schaal en hun karakter immers ook eigen aantrekkingskracht. Die moet verder ontwikkeld en uitgebouwd worden. Daarbij gelden twee prioriteiten: bruisende steden en een vitaal platteland met bereikbare voorzieningen. Samen moeten zij Zeeland tot een mooie provincie maken waar het goed wonen en werken is voor jong en oud.

Stedelijke aantrekkingskracht

Het is aan de vier grotere Zeeuwse steden om samen met de provincie in de komende jaren de aantrekkingskracht van Zeeland te vergroten. Ook op Zeeuwse schaal zijn er stedelijke centra nodig, die bruisen van vitaliteit en innovatieve kracht. Zij moeten creativiteit losmaken en vanzelfsprekende plekken zijn om elkaar te ontmoeten.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De vier grootste Zeeuwse steden zal worden gevraagd samen een stedelijk ontwikkelingsprogramma te maken met aandacht voor onderwijs, cultuur, jongeren, voorzieningen enzovoorts.
- De provincie gaat in samenwerking met inwoners, bedrijven en overheden kansen benoemen die de bevolkingskrimp biedt.
- Zeeland samen met andere provincies de dominante positie van de Randstad in veel beleid aan de orde gaat stellen.

Voorzieningen en zorg

In dunbevolkte gebieden is goede en efficiënte samenwerking tussen alle zorginstellingen belangrijker dan concurrentie. Op initiatief van de PvdA is onlangs een verkenner aangesteld om de knelpunten en kansen bij de veranderingen en samenwerking in de zorg op een rij te zetten. De PvdA zal de ontwikkelingen actief blijven volgen, zodat de zorg goed en bereikbaar is voor alle Zeeuwen. Bij de keuze voor ziekenhuislocaties dient een korte rijtijd voor spoedeisende hulp gegarandeerd te zijn.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Samenwerking tussen Zeeuwse zorginstellingen onderling en samenwerking met en tussen overheden een prioriteit van de hoogste orde is.
- Nabijheid van spoedeisende hulp noodzakelijk is.

Openbaar vervoer en bereikbaarheid

In een provincie met veel platteland, zoals Zeeland, is een goed openbaar vervoer belangrijk voor de leefbaarheid. Onderwijsvoorzieningen en ziekenhuizen worden steeds meer geconcentreerd. Zij moeten wel goed bereikbaar zijn. Dit geldt vooral voor scholieren, ouderen en mensen met een beperking. Samenwerking en afstemming van verschillende vormen van vervoer zoals trein, lijn- en buurtbus, scholierenvervoer en WMO-vervoer zijn daarbij belangrijk. Dit vraagt om goede afspraken tussen provincie, gemeenten en vervoersondernemingen.

Goede en snelle trein- en busverbindingen met de Nederlandse en met Vlaamse steden zijn van groot belang. Hierbij speelt het fietsvoetveer tussen Vlissingen en Breskens ook een belangrijke rol. De hoofdwegenstructuur van Zeeland is goed op orde. Wel kan er in de zomer lokaal sprake zijn van enige drukte. Een belangrijk punt daarbij is dat de noord-zuidverbindingen over de N57 en de Zeelandbrug zich niet mogen ontwikkelen tot doorgaande routes van Rotterdam naar Vlaanderen. De A4 door westelijk Noord-Brabant heeft wat de PvdA betreft de functie van bovenregionale doorgaande verbinding. De PvdA is daarom tegen nieuwe investeringen in de Zeeuwse wegenstructuur. Mobiliteit is meer dan alleen wegen en openbaar vervoer. Immers ook een krachtig digitaal netwerk en slimme ICT-oplossingen kunnen de bereikbaarheid van mensen en voorzieningen vergroten en zo bijdragen bij aan een vitaal en leefbaar Zeeland. Een voorbeeld hiervan zijn de pilots op het gebied van domotica voor ouderen en mensen met thuiszorg.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Bij de inrichting van het openbaar vervoer prioriteit wordt gegeven aan scholieren, ouderen en mensen met een beperking.
- Informeel vervoer als bijdrage aan een betere dekking van het openbaar vervoer gestimuleerd wordt. Creatieve ideeën, zoals bijvoorbeeld een carpool-app, kunnen hierbij helpen.
- Het fietsvoetveer Vlissingen-Breskens in stand wordt gehouden.
- Zeeland open staat voor pilots die een hogere snelheid en een beter comfort beogen van de trein- en busverbindingen met de Randstad, de Noord-Brabantse steden en Vlaanderen. Uiteraard met behoud van de huidige stoptreinverbindingen.
- De N57 en de route over de Zeelandbrug zich niet mogen ontwikkelen tot doorgaande noord-zuidverbindingen.
- Een onafhankelijk digitaal meldpunt moet worden ingericht voor klachten en suggesties over het openbaar vervoer.
- De PvdA voorstander is van een goede en snelle digitale ontsluiting van het Zeeuwse platteland.
- Domoticapilots gecontinueerd moeten worden.

Cultuur, sport en media

Cultuur heeft een grote waarde voor de samenleving. Zij stimuleert mensen in hun persoonlijke ontwikkeling en spoort hen aan om - alleen of samen met anderen - deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Een gevarieerd cultureel aanbod draagt daarnaast ook bij aan een goede woonomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat en versterkt het toeristische aanbod en de promotie van Zeeland. Cultuur is daarmee belangrijk voor leefbaarheid én werkgelegenheid.

Ons cultureel erfgoed met monumentale steden, industrieel erfgoed, boerderijen en archeologische monumenten zijn de basis van wat Zeeland uniek en aantrekkelijk maakt. Zij moeten daarom worden gekoesterd. Het Zeeuws Museum en grote festivals plaatsen Zeeland landelijk op de kaart en dragen bij aan onze stedelijke aantrekkelijkheid. Het Zeeuwse culturele leven wordt verder ingekleurd door de vele lokale en regionale musea en evenementen van het Polderhuis in Westkapelle tot het Boerderijfestival in Zonnemaire en Vestrock in Hulst.

De PvdA vindt een grote diversiteit van cultuuruitingen voor verschillende doelgroepen en een goede verdeling over de provincie van groot belang. Cultuureducatie kan een rol spelen in het vergroten van de toegankelijkheid en de culturele ontwikkeling van mensen. De provincie moet daarom extra aandacht aan cultuureducatie geven. Dit past binnen het geïntegreerd beleid voor jongerenparticipatie en het belang dat jongeren actief gaan en blijven deelnemen aan de Zeeuwse samenleving. In de afgelopen bestuursperiode is er flink op cultuur bezuinigd. Mede daardoor is de samenwerking en afstemming in de culturele sector in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Wat de PvdA betreft is deze bezuiniging voorlopig genoeg. Het blijven investeren in cultuur is noodzakelijk zodat inwoners, toeristen en zij die hier tijdelijk verblijven of overwegen zich hier te vestigen cultuur kunnen beleven.

Grote evenementen en sportmanifestaties zoals het Zeeland Nazomerfestival, Concert at Sea, de Tour de France en Giro d'Italia kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de promotie van Zeeland. Daarom wil de

PvdA doorgaan op deze weg en actief grote evenementen op basis van burger- en bedrijvenparticipatie blijven aantrekken om het profiel van onze provincie en het toeristisch product van Zeeland te versterken.

Onafhankelijke, informerende en kritisch controlerende lokale en regionale media als tegenwicht tegenover bestuurders en beslissers zijn een essentieel onderdeel van de samenleving die de PvdA voor ogen staat. De kwaliteit van de traditionele media (krant, radio en televisie) wordt steeds meer gestuurd door hun verslechterende commerciële situatie. Tegelijkertijd neemt de betekenis van nieuwe media via internet sterk toe.

De PvdA vindt het belangrijk dat de PZC en Omroep Zeeland meer gaan samenwerken, bijvoorbeeld in de realisatie van een gezamenlijke nieuws-site. De PvdA wil jonge aankomend journalisten in de gelegenheid stellen hun onafhankelijke, informerende en kritische rol op een eigentijdse manier vorm te geven. Zij is bereid middelen ter beschikking stellen om dit mogelijk te maken als onderdeel van een op te richten Zeeuwse nieuwssite.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De PvdA wil dat voorzieningen voor kunst, sport en cultuur voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn. Samen met de vier stedelijke gemeenten moet actief worden gewerkt aan een goede afstemming van bovenregionale sportvoorzieningen, musea en theaters in de provincie.
- De PvdA geen nieuwe bezuinigingen wil op cultuur in de komende bestuursperiode.
- Cultuur- en sportevenementen op basis van burger- en bedrijvenparticipatie die Zeeland op de kaart zetten worden gesteund door de PvdA.
- De PvdA zuinig wil omgaan met het Zeeuwse cultureel erfgoed. Voor het industriële erfgoed en waardevolle bebouwing in het buitengebied moet gezocht worden naar mogelijkheden voor hergebruik.
- De PvdA bereid is om middelen ter beschikking te stellen voor moderne vormen van kritische journalistiek

Veiligheid

De gecombineerde aanwezigheid van grote industriegebieden, transport van gevaarlijke stoffen en energiecentrales zijn er de oorzaak van dat Zeeland het tweede risicogebied van Nederland is. Door logistieke processen beter te stroomlijnen en te bundelen kan het aantal risicovolle vervoersbewegingen worden beperkt. Goede hulpdiensten zijn daarbij belangrijk. De Veiligheidsregio Zeeland speelt bij dit alles een cruciale rol.

De bestuurlijke slagkracht van dit gremium kan worden verbeterd, want snel doorpakken is soms nodig. De PvdA is mening dat de provincie zijn toezichthoudende rol hier actief moet invullen. De rampenbestrijding wordt in nauwere samenwerking met het Rijk en Vlaanderen georganiseerd.

De veiligheid van de Zeeuwse wegen moet in orde zijn zodat verkeersongelukken zoveel mogelijk vermeden worden. Het fietsverkeer is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het overlijdensrisico door een ongeluk neemt bij fietsers minder af dan bij autogebruikers en de risico's op ernstig letsel voor fietsers nemen zelfs toe. Dat vraagt om actie van de overheid.

Door de ligging rond of beneden zeeniveau én het gegeven van een stijgende zeespiegel is een goede kustveiligheid voor Zeeland een prioriteit van de eerste orde. Het is daarom van groot belang dat er niet gemorrelt wordt aan de normen voor de basisveiligheid. De PvdA stelt zich kritisch op ten opzichte van een verdere verdieping van de Westerschelde, vooral ook vanuit veiligheidsoptiek.

Voor Zeeuwen is ook de veiligheid in de openbare ruimte van groot belang. Wijkagenten spelen daarbij een grote rol. Op dit moment zijn deze landelijk niet goed verdeeld. De provincie moet dit landelijk agenderen

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De bestuurlijke slagkracht van de Veiligheidsregio moet worden verbeterd met - waar nodig - een actiever toezicht van de provincie.
- Verkeersveiligheid de constante aandacht en inspanning van de provincie vraagt. Daarbij is vooral de veiligheid van het fietsverkeer een aandachtspunt.
- Garantie van de basisveiligheid voor geheel Zeeland een uitgangspunt is voor de kustnormering.

5. Ruimte en milieu

Het is voor mensen fijn wonen in Zeeland. De provincie biedt rust en ruimte. De combinatie van voorzieningen in de Zeeuwse steden en dorpen zorgde tot voor kort voor een goed voorzieningsniveau. Veranderende economische omstandigheden en demografische ontwikkelingen maken dat niet alles vanzelfsprekend bij het oude blijft. Bovendien veranderen ook de wensen en behoeften van de Zeeuwen en van de toeristen die hier verblijven. Provinciale regelgeving, inzet en investeringen moeten hierop worden aangepast. Dit vereist een visie op die veranderingen en op de onderlinge afstemming van de belangen van economie, ecologie en leefbaarheid. De PvdA kiest daarbij voor het koesteren van de kip met de gouden eieren: de landschappelijke kwaliteiten van Zeeland moet behouden blijven, juist ook om ervan te kunnen blijven genieten. Voorbeelden hiervan zijn het open platteland en de groene kustzone.

Zorgvuldig omgaan met ruimte

Mensen willen goede en betaalbare woningen, huur of koop. In principe zijn er woningen genoeg in Zeeland, maar zij zijn onvoldoende toegesneden op de hedendaagse wensen en behoeften van met name ouderen en jongeren. Iets dergelijks geldt ook voor bedrijventerreinen. De opgave voor de komende jaren ligt dus veel meer in transformatie van de bestaande voorraad woningen en bedrijventerreinen dan in nieuwbouw.

De PvdA wil dat er zuinig wordt omgegaan met de Zeeuwse ruimte en streeft naar compact en geconcentreerd bouwen in en rondom bestaande steden, dorpen en verblijfsrecreatiecomplexen. Nieuwe locaties voor woonwijken en bedrijventerreinen komen pas in beeld als de oude ‘op’ zijn. Dat betekent ook dat het saneren van langdurig leegstaande kantoorlocaties, winkelpanden, woningen en verouderde bedrijventerreinen voorrang heeft boven bouwen in de wei, ook als dit op de korte termijn meer middelen vraagt. De rekening zal op langere termijn immers lager zijn.

De PvdA wil werk maken van leegstand in steden en dorpen. Leegstaande winkels en gebouwen moeten zo snel mogelijk een nieuwe bestemming krijgen en eigenaren moeten in de positie worden gebracht om nieuwe bestemmingen te realiseren. De kosten voor de gemeenschap kunnen daardoor laag blijven. Verkrotte panden moeten in principe op kosten van de eigenaar worden opgeknapt of gesloopt. Er is niet voor niets regelgeving om eigenaren van lege panden te motiveren een nieuwe bestemming voor hun onroerend goed te vinden of te renoveren. Laten we daar dan ook actief gebruik van maken.

Een vergelijkbare benadering moet ook gaan gelden voor verblijfsrecreatieterreinen. In de Zeeuwse kustzone liggen op kansrijke locaties diverse recreatiebedrijven die aan herstructurering toe zijn. Bij nieuwe ontwikkelingen komen deze locaties als eerste in aanmerking voordat er nieuwe terreinen ontwikkeld kunnen gaan worden.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Zorgvuldig ruimtegebruik wordt een uitgangspunt voor het ruimtelijk beleid van Zeeland. Sanering van ‘het oude’ combineren met ontwikkelen van ‘het nieuwe’ moet daarbij helpen.
- Met gemeenten, corporaties en maatschappelijke organisaties een aanpak wordt ontwikkeld ter bestrijding van leegstand. Stedelijke herverkaveling en een provinciaal werkende leegstandmakelaar zijn instrumenten waarmee actief gezocht gaat worden naar nieuwe eigentijdse bestemming voor leegstaande panden.
- De PvdA zich inzet voor een ‘Leenfonds Leegstand’ voor aanpak van de leegstand en duurzaam bouwen.

- Woningbouw in het landelijk gebied begint bij inbreidingslocaties en er geen nieuwe bedrijventerreinen worden ontwikkeld zolang er nog capaciteit is in de kernen en op bestaande bedrijventerreinen. Nieuwe bedrijventerreinen kunnen worden ontwikkeld op locaties die economisch aantrekkelijk zijn en een wezenlijke bijdrage aan de werkgelegenheid kunnen leveren. Daarbij dient rekening te worden gehouden met bestaande bedrijventerreinen die al jaren wachten op ontwikkeling. Voor deze terreinen verdient het aanbeveling een saneringsplan op te stellen. De ladder voor duurzame verstedelijking staat voor de PvdA centraal in deze aanpak.
- Ontwikkeling van nieuwe verblijfsrecreatieterreinen alleen mogelijk is als deze gekoppeld is aan de sanering van oude.
- Er één provinciale omgevingsvisie wordt opgesteld die alle domeinen omvat.

De ruimte van het platteland

De PvdA wil een weids en groen landelijk gebied waar de productie van voedsel, recreatie en natuur het landschap dragen. Naast het platteland van de landbouw is er een platteland van rust en ruimte voor de toerist en de stedeling. Deze dragen bij aan een welvarend Zeeland met een goed woon- en vestigingsklimaat en aan een wervend karakter voor het toerisme. De PvdA vindt dat economische ontwikkeling van het platteland gekoppeld moet zijn aan een duurzaam gebruik ervan

Voor uitbreiding van grootschalige intensieve veehouderij ziet de PvdA in Zeeland geen ruimte vanwege de risico's voor volksgezondheid, de effecten op de landschappelijke kwaliteit en dierenwelzijn. Grondgebonden vormen van veehouderij moeten mogelijk zijn en blijven mits zij ruimtelijk ingepast kunnen worden.

In de komende jaren zullen er in Zeeland veel agrarische bedrijfsgebouwen hun oorspronkelijke functie verliezen. Bij hergebruik door andere functies mag dit niet leiden tot aantasting van de landschappelijke kwaliteit van de omgeving en mag er geen sprake zijn van een sterke verkeer aantrekkende werking. Nieuwbouw van agrarische bedrijven is alleen mogelijk als dit gekoppeld is aan de sloop van bestaande gebouwen.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Er een ruimtelijke visie op de Zeeuwse kust moet worden opgesteld waarin het behoud van de kustkwaliteit wordt geborgd en nieuwe ontwikkelingen, zoals slaaphuisjes op het strand, eventuele hoogbouw langs de kust en windmolens op zee, hierop worden afgestemd.
- De grote open ruimten als kernkwaliteit van het Zeeuws polderland worden veiliggesteld.
- Nieuwe functies van vrijkomende agrarische gebouwen moeten passen in het landschap en geen verkeer aantrekkende werking mogen hebben.
- Er geen toename van het gebouwd volume in het buitengebied plaats vindt. In principe moeten bestaande gebouwen worden hergebruikt. Nieuwbouw is alleen mogelijk als dit gepaard gaat met sloop van gebouwen elders.
- Glastuinbouw als niet-grondgebonden bedrijvigheid geclusterd wordt in bestaande concentraties. Er is geen ruimte voor nieuwe locaties.
- Er voor uitbreiding en nieuwe vestiging van grootschalige intensieve veehouderij in Zeeland geen ruimte wordt geboden. Andere en grondgebonden veehouderij blijft mogelijk mits er voldaan wordt aan criteria van grondgebondenheid

Veilige en duurzame energie

De PvdA kiest voor duurzame vormen van energiewinning zoals aardwarmte en getijde-, zonne- en windenergie. Met windenergie kan een groot deel van de ambities op het gebied van duurzame energie worden bereikt. In Zeeland wil de PvdA op het land alleen windmolens op daarvoor aangewezen concentratielocaties. De techniek van windturbines innoveert elke dag. Daarom willen we het principe ‘nieuw voor oud’ toepassen. Door toepassing van nieuwe technieken kan het opgestelde vermogen flink toenemen. De PvdA vindt het belangrijk dat windprojecten draagvlak hebben bij omwonenden, dichtbij en verderaf. Zij is daarom een voorstander van actieve participatie van bewoners in de exploitatie bijvoorbeeld in de vorm van korting op de energienota of fondsvorming voor lokale voorzieningen. Op zee wil de PvdA geen windmolens dicht bij de kust. Verder uit de kust is echter veel minder een probleem en kan juist economisch aantrekkelijk zijn. Aanleg en onderhoud van windmolenparken op zee leveren veel werk op in de Zeeuwse havens. De energiesector kan zo een grote werkgever zijn en blijven in Zeeland.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De provincie Zeeland duurzame decentrale energieopwekking stimuleert. Daarbij moeten ruime mogelijkheden komen voor actieve participatie van omwonenden in de exploitatie.
- Kernenergie als achterhaalde en gevaarlijke vorm van elektriciteitsproductie niet thuis hoort in Zeeland.
- Windmolens op land geconcentreerd worden in aangewezen concentratielocaties. Met het principe ‘nieuw voor oud’ kan daar het opgestelde vermogen toenemen.
- Voor nieuwe windmolenparken op zee er alleen op grotere afstand uit de kust ruimte is.

Water

De afsluiting van de zeearmen heeft Zeeland de noodzakelijke veiligheid gebracht. Op langere termijn zijn er, mede onder invloed van de klimaatverandering, nog steeds serieuze veiligheidsrisico's door de zandhongerproblematiek en de erosie in de Oosterschelde en de afhankelijkheid van de techniek bij de stormvloedkering. Deze problemen spelen weliswaar vooral op langere termijn, maar vragen nu al om slim zoeken naar een oplossing. Ook in de andere wateren is het systeem uit balans en komen natuur, visserij en recreatie in de knel door stilstaand en ziek water. De Zeeuwse wateren moeten weer verbonden worden met de grote rivieren en de Noordzee. Het water moet hier weer gaan stromen, zodat de verschillende functies meer armslag krijgen en tegelijk de veiligheid wordt versterkt. Het Rijk als eigenaar en waterbeheerder moet zijn taak hier niet verzaken.

Om Zeeland veilig te houden is meer ruimte nodig voor dijken en duinen en voor de opvang en afvoer van tijdelijk overtollig regenwater dat zich als gevolg van de klimaatverandering steeds vaker aandient. Daarbij moet ingezet worden op multifunctioneel ruimtegebruik met bijvoorbeeld nieuwe duinen met recreatief gebruik en watergangen met natuurvriendelijke oevers en wandelpaden. Zeeland moet zich ook voorbereiden op verdere verzilting. Het gebruik en de opslag van zoet water moeten daarvoor worden geoptimaliseerd en experimenten met voedselproductie onder zilte omstandigheden moeten mogelijk worden gemaakt. Te denken valt aan de teelt van zouttolerante aardappelen.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De PvdA wil dat de veiligheid en de gezondheid van de Deltawateren worden aangepakt. De provincie moet het Rijk aanspreken op een actief aandeel daarin.

- De provincie een actief en op participatie gericht omgevingsbeleid gaat voeren voor de Deltawateren, waarbij integratie van natuur, recreatie en visserij centraal staat.
- Een ‘Fonds Deltawateren’ in het leven zal worden geroepen voor financiële bijdragen aan structureel systeemherstel in de (voormalige) zeearmen
- In de Grevelingen en het Volkerak-Zoommeer het getij wordt teruggebracht mét een getijdencentrale.
- In de Oosterschelde het verdwijnen van de platen zal worden aangepakt.
- In Zeeland creatief gezocht moet worden naar mogelijkheden om het beschikbare zoete water efficiënter te benutten en zouttolerante gewassen te telen.

Natuur

Voor de PvdA zijn het behoud van ons natuurlijk kapitaal en de aanwezigheid van een mooi en gevarieerd landschap belangrijke prioriteiten. De natuur heeft een waarde in zichzelf en is daarnaast ook onontbeerlijk voor de mens om haar hulpbronnen en haar bijdrage aan de leefomgeving van huidige en toekomstige generaties. Als zodanig heeft de natuur ook een belangrijke economische waarde die we moeten koesteren en benutten. Bij ruimtelijke ontwikkelingen moeten natuur en landschap vanaf het begin in de planvorming en het ontwerp worden betrokken. Daarbij moet breder gekeken worden dan een strikt behoud van het bestaande landschap en de natuur. De PvdA is voorstander van ontwikkelingen waarbij landschap, natuur en economie er alle drie op vooruit gaan. Behalve natuurbehoud kan daarbij ook natuurherstel en natuurontwikkeling aan de orde zijn. Hierdoor kunnen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt die een (beperkte) aantasting van de aanwezige natuur betekenen. In dergelijke situaties is de initiatiefnemer primair verantwoordelijk voor voldoende natuurherstel of -ontwikkeling. De gemeente heeft vaak een rol in de sfeer van vergunningverlening en toezicht. De provincie moet zorgen voor adequate regelgeving en regie. De PvdA wil daarbij de mogelijkheid openen dat de middelen voor natuurherstel en –ontwikkeling gestort kunnen worden in een op te richten ‘Fonds Deltawateren’, waardoor een gebundelde inzet van deze middelen mogelijk wordt.

Het uitvoeren van het natuurprogramma van Natura 2000 en Nationaal Natuurnetwerk wordt actief voorgezet en vóór 2027 afgerond. Daarbij gaat het niet alleen om de ecologische doelen, maar ook om het vergroten van de mogelijkheden voor natuurbeleving. Ook de natuurbeheerders zullen worden aangespoord om van dit laatste werk te maken. Voor het beheer ontvangen zij een adequate vergoeding. Voor (semi-)commerciële activiteiten en evenementen in natuurgebieden kunnen zij een bijdrage voor het natuurbeheer vragen aan de organisatoren.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De belangen van natuur en landschap tijdig en volwaardig worden meegenomen bij ruimtelijke planvorming, zodat kansen voor natuur en economie tijdig in beeld zijn.
- Behoud van de kwaliteit van natuur en landschap uitgangspunt is. Ruimtelijke ontwikkelingen en economische initiatieven met lichte aantasting van natuur en landschap zijn mogelijk, maar zij moeten gepaard gaan met natuurherstel of -ontwikkeling.
- Het mogelijk wordt gemaakt om de investeringen voor natuurherstel en –ontwikkeling te bundelen in een op te richten ‘Fonds Deltawateren’.
- Het natuurprogramma van Natura 2000 en Nationaal Natuurnetwerk zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk 2027 wordt afgerond.
- De toegankelijkheid van het landelijk gebied en de natuur wordt vergroot.
- De natuurbeheerder een adequate vergoeding krijgt voor het beheer van natuurterreinen en hun openstelling.

6. Bestuur en financiën

Voor Zeeuwen is de gemeente de meest nabije overheid. De op handen zijnde decentralisaties van de zorg geven dit nog meer nadruk. De provincie is een belangrijke middenlaag tussen de gemeenten, het Rijk en de Europese Unie. Dit is juist ook in Zeeland aan de orde waar een dunbevolkte en weinig stedelijke regio geconfronteerd wordt met bovengemeentelijke vraagstukken op het gebied van economie, zorg, onderwijs, water en natuur. De provincie heeft hier een belangrijke coördinerende, verbindende en toezichhoudende taak.

Bestuur is er voor de burgers

Voor de PvdA is de norm dat Zeeuwen actief en vooraf betrokken worden bij kwesties die hen aangaan. Voor de provincie gaat het daarbij allereerst om participatie bij planvorming en uitvoering. Daarnaast om het faciliteren van initiatieven van onderop door gemeente of provincie.

Het betrekken van jongeren bij het bestuur en de politiek is voor de PvdA een bijzondere uitdaging. Zeeland moet aantrekkelijk zijn en blijven voor jongeren. Dat kan alleen als jongeren zich ook betrokken voelen bij het bestuur van de provincie en daarop invloed kunnen uitoefenen. De PvdA wil hierin het voorbeeld geven en gaat in de komende Statenperiode structureel jongeren betrekken bij het werk van de Statenfractie en het bestuur van de provincie.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- De PvdA wil dat participatie van burgers, instellingen en bedrijven de norm is.
- De PvdA-fractie in Provinciale Staten (online) uitstekend bereikbaar en aanspreekbaar is voor de inwoners van de provincie.
- Jongeren structureel betrokken zullen worden bij het werk van de Zeeuwse PvdA-Statenfractie.

‘De Zeeuwse overheden en organisaties moeten meer en beter samenwerken.’

Betere samenwerking

Zeeland staat voor grote uitdagingen op het gebied van economie, werkgelegenheid, zorg en onderwijs, ruimte, water en veiligheid. Deze problemen overschrijden de grenzen van gemeenten en soms ook van de provincie. Gerichte samenwerking is daarom absolute noodzaak. De behoefte aan samenwerking wordt in Zeeland weliswaar met de mond vaak beleden, maar komt uiteindelijk onvoldoende van de grond. Méér samenwerking en vooral vernieuwing van de samenwerkingsvormen is daarom nodig. Een heldere verdeling van rollen en taken, een duidelijke focus, een pragmatische aanpak zijn daarbij van belang.

Waar in het verleden de rol van de provincie bij samenwerking wellicht als te dirigistisch werd ervaren, moet deze naar de toekomst vooral een agenderend en faciliterend karakter krijgen. Uitgaande van de eigen rol van partijen kan voor de toekomst de volgende focus worden aangebracht:

- De vier stedelijke gemeenten wordt gevraagd samen het eigen Zeeuws stedelijk klimaat te versterken, met werk, onderwijs, cultuur en zorg als belangrijkste opgaven.
- De overige gemeenten wordt gevraagd complementair hieraan de leefbaarheid in de kleinere kernen en de ruimtelijke kwaliteit van het platteland te versterken.
- Het waterschap wordt gevraagd alle uitvoeringstaken op het gebied van kustveiligheid, water en wegen op zich te nemen. Wat de PvdA betreft wordt het waterschap dé wegbeheerder van het Zeeuwse buitengebied.
- De provincie faciliteert waar nodig en draagt taken over waar dat effectief is en er kosten kunnen worden bespaard. Zij zorgt ook voor de bovenregionale belangenbehartiging.

Vernieuwing van de bestuurlijke samenwerking in Zeeland heeft ook consequenties voor de in te zetten instrumenten, de financiering en de verantwoordingsplicht en democratische controle. Zo zijn in de afgelopen bestuursperioden een onderwijsautoriteit en een zorgverkenner aangewezen. In de toekomst zal meer gebruik gemaakt moeten gaan worden van dergelijke vernieuwende instrumenten en werkvormen. Waar het om de financiering gaat is een bundeling van beschikbare middelen in fondsen noodzakelijk. Zij moeten, behalve door de overheid, gevoed worden door het bedrijfsleven en vervolgens – als het even kan – verdubbeld of verdrievoudigd met Europese middelen.

Tot slot moet ook samenwerking over de grens genoemd worden. Zeeland is geen eiland en is te klein om alles binnen de eigen grenzen op te lossen. Actieve samenwerking met Vlaanderen, Noord-Brabant en Zuid-Holland is noodzakelijk. Dat geldt voor bijvoorbeeld onderwijs, (ziekenhuis)zorg, biobased economy en de deltawateren.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Vernieuwing van de (bestuurlijke) samenwerking in Zeeland noodzakelijk is.
- De bestuurlijke samenwerking wordt ondersteund met en vanuit vier nieuwe fondsen: een ‘Fonds voor Nieuwe Bedrijvigheid’, een ‘Omscholingsfonds’, een ‘Fonds Deltawateren’ en een ‘Leenfonds Leegstand’.
- Samenwerking nieuwe en gebundelde democratische controle vraagt.
- We intensief de samenwerking met omliggende provincies en Vlaanderen blijven opzoeken om Zeeuwse kansen te verzilveren en knelpunten op te lossen.

De provincie als organisatie

Social Return on Investment (SRol) is een uitstekend middel om arbeidsdeelname van mensen met een beperking of grote afstand tot de arbeidsmarkt te bevorderen. De PvdA wil dat de provincie bij elke inkoop-opdracht of aanbesteding SRol als voorwaarde opneemt. Sociaal aanbesteden gaat verder. Ook zaken als goed werkgeverschap en bestaanszekerheid zijn aanbestedingsvoorwaarden. Schijnconstructies rondom werknemers vanuit het buitenland of bijvoorbeeld rond ZZP'ers willen we niet in Zeeland.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

- Bij aanbestedingen in inkoop 5% van het te besteden budget wordt ingezet voor maatregelen ten behoeve van werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De provincie in het kader van de Participatiewet ook voldoende nieuwe banen zal realiseren voor Zeeuwen met een afstand tot de arbeidsmarkt (quotumafspraken)

Financiën

De Zeeuwse provinciale financiën staan flink onder druk. De PvdA vindt het belangrijk dat het bestuur van de provincie voldoet aan de uitgangspunten van soberheid en doelmatigheid en verwacht dat ook van organisaties die door de provincie worden gesubsidieerd. Zij moeten voldoen aan de uitgangspunten van de Wet Normering Topinkomens. Ook moet de provincie inzicht in haar financiën geven door mee te werken aan vergelijkingen met andere provincies en deze te laten publiceren op het internet.

Naast de uitkering van het Rijk heeft de provincie ook inkomsten in de vorm van opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Deze opcenten dienen gelijke tred te houden met de inflatie. In de afgelopen periode heeft de provincie fors structureel bezuinigd. Indien zich de komende Statenperiode een financiële afweging voordoet tussen nog verder bezuinigen of het verhogen van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting, dan sluit de PvdA deze laatste maatregel niet op voorhand uit.

De afgelopen periode is de provinciale organisatie geheel gereorganiseerd. De nieuwe organisatie verkeert nu in een fase van opbouw en moet zich in de komende jaren verder ontwikkelen. Door betere samenwerking kunnen in de komende jaren nog efficiencyvoordelen worden behaald. Een duidelijk voorbeeld hiervan is het beheer van de verschillende wegen in Zeeland. De PvdA wil in de toekomst één wegbeheerder in de provincie.

Dit betekent voor de komende Statenperiode dat:

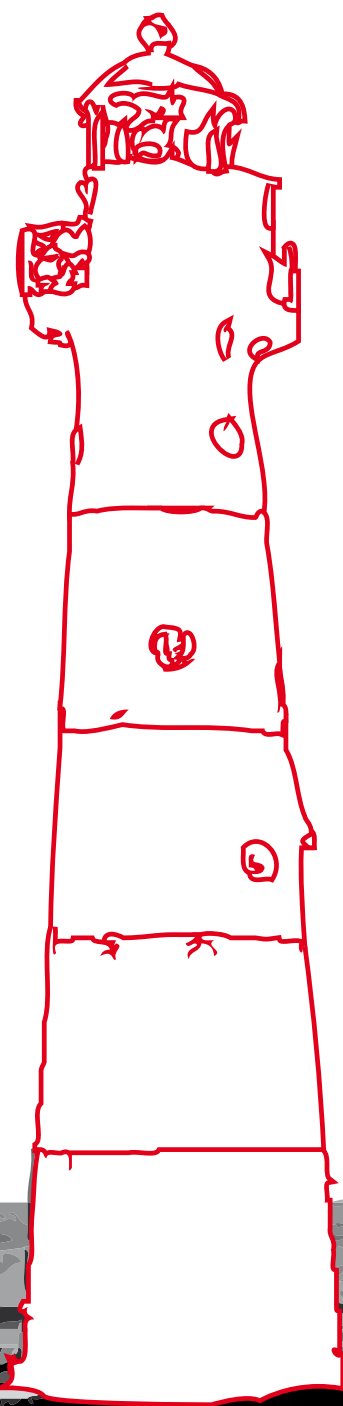
- De PvdA behoedzaam omgaat met de beschikbare overheidsmiddelen. We zijn terughoudend met betrekking tot het aangaan van risico's.
- Wij initiatieven steunen zoals www.openspending.nl die tot doel hebben om vergelijkingen tussen provincies mogelijk te maken.
- Verhoging van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting niet op voorhand wordt uitgesloten.
- De beloningen in de aan de overheid gerelateerde instellingen voldoen aan de uitgangspunten van de Wet Normering Topinkomens.

De provincie en LHBT beleid

De PvdA Zeeland heeft ook oog voor provinciale ondersteuning van het LHBT-beleid. Onder meer spreken wij daarom de wens uit dat de provincie elk jaar op 11 oktober een regenboogvlag laat wapperen op het provinciehuis.

Verkiezingsprogramma

Waterschap Scheldestromen 2015 - 2019

Samen werkt beter!

Daar staan wij voor!

Samen sterk voor water.

PvdA gaat voor:

- Veilige dijken
- Eerlijke waterschapsbelastingen
- Geen wateroverlast in steden en dorpen
- Schoon buitenwater in stad en dorp
- Voldoende ruimte voor landbouw, recreatie en natuur

‘De waterschapsbelastingen voor de Zeeuwen zijn hoger dan elders in ons land. Dat is niet rechtvaardig.’

‘Met innovatie komen we tot slimme, duurzame en kostenbesparende oplossingen.’

Samen sterk voor water

1. Kosten eerlijk delen

De kosten worden nu voornamelijk opgebracht door de burgers. De lasten moeten eerlijk en rechtvaardig worden verdeeld tussen (agrarische) bedrijven, burgers en natuurterreinen. De PvdA kiest voor lagere belastingen voor ingezetenen (= burgers). De zuiverings- of verontreinigingsheffing woonruimten moet eerlijk verrekend worden. Nu is het zo dat wanneer 2 mensen op 1 adres wonen en voor 3 vervuilingseenheden betaald moet worden. Wonen er op 1 adres 12 mensen dan moet er ook voor 3 vervuilingseenheden betaald worden. Dit is krom en daarom staat de PvdA voor een heffing per persoon.

2. Sterkste schouders de zwaarste lasten

Het waterschap dient rekening te houden met mensen die minder te besteden hebben. Voor Zeeuwen die rond moeten komen van een minimum inkomen of in de schuldsanering zitten: maximale vrijstelling van waterschapslasten. Actieve voorlichting over kwijtscheldingsmogelijkheden en hulp aanbieden bij het invullen van de aanvragen.

3. Landelijke solidariteit voor veiligheid

Het rijk moet veilige dijken ook in het dunbevolkte Zeeland garanderen. De waterschapsbelastingen voor de Zeeuwen zijn hoger dan elders in ons land. Dat is niet rechtvaardig. Nederland onder en boven NAP betaalt mee aan bescherming tegen de zee.

4. De vervuiler en schadeveroorzaker betaalt

Het lozen van vervuild water is verboden. De vervuiler (ongeacht uit welke categorie) moet altijd betalen voor de kosten die het waterschap moet maken voor de reiniging. Ook moet de vervuiler bij blijvende schade aan natuur en milieu geld storten in een herstellfonds. Wie schade aanricht aan wegen, dijken, paalhoofden, enz. draait op voor de herstelkosten.

5. Innoveren en kennis exporteren

Mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik van dijklichamen moet in deze bestuursperiode met betrokken partijen en instanties worden onderzocht. Dat geldt ook voor functiecombinaties met waterberging: wonen en werken bij en op het water, natuurontwikkeling, recreatie en duurzame landbouw en -visserij.

Wereldwijd dreigen watertekorten die gevolgen hebben voor de biodiversiteit, de voedsel-voorziening, de economische ontwikkeling en daarnaast ook nog (militaire) conflicten kunnen veroorzaken. Bovendien ontwikkelt de woestijn zich in Zuid-Europa. Ons Zeeuwse waterschap stelt ook internationaal zijn kennis ter beschikking.

Het schoonste water & slimme oplossingen

6. Regenwater niet in het riool

Regenwater is schoon water en hoort dus niet thuis in het riool. Voor het opgevangen regenwater moet meer ruimte komen in vijvers, singels, grachten en vaarten. Dat is beter voor het milieu en goed voor de mens. Dit biedt ook kansen voor de recreatie. Bedrijven en woningen moeten het vervuilde water scheiden van het regenwater. Dat is goedkoper voor het waterschap.

7. Kansen voor watertechnologie benutten

Erkaneengrotesprongvoorwaartswordengemaaktwanneerwaterschappen en Nederlandse bedrijven hun kennis met elkaar delen. Dit komt ten goede aan de waterkwaliteit, de energiewinning uit water en het waterbeheer. Met innovatie komen we tot slimme, duurzame en kostenbesparende oplossingen: het waterschap is al gestart met het project “energiefabriek” (energie uit waterzuivering winnen). In 2017 moet het waterschap starten met het oogsten van fosfaat bij de waterzuivering.

8. Grondwater: natuur volgen met droge voeten

Het waterniveau moet in natuurgebieden zo dicht mogelijk bij de natuurlijke waterstand aansluiten, maar we mogen geen natte voeten krijgen. De belangen van de boeren, bedrijven en inwoners houden we in beeld.

Ruimte voor water

9. Vasthouden, bergen en afvoeren

Bij de aanpak van wateroverlast hanteert het waterschap de strategie van 'vasthouden, bergen en afvoeren'. De PvdA wil deze drie mogelijkheden evenwichtig toepassen. Samenwerking met België en Duitsland is hierbij van groot belang. Door het stimuleren van de aanleg van natuurvriendelijke oevers wordt de bergingscapaciteit vergroot, de kwaliteit van het oppervlaktewater verbeterd en de belevingswaarde vergroot. Bovendien is het onderhoud van zulke oevers goedkoper.

Ook is het denkbaar dat stukken land (zonder belangrijke productiewaarde) zonder gevaar voor mensen bij nood tegen een vergoeding onder water worden gezet. Met gemalen met voldoende capaciteit moet de snelle afwatering op de zee en de Scheldes worden gegarandeerd.

10. Werken aan dijken, land en wegen? Tegelijkertijd het werk aanpakken!

Het Waterschap moet op tijd de dialoog en de samenwerking met het rijk, de provincie, de Zeeuwse gemeenten en betrokken buitenlandse regio's zoeken. Wanneer de overheden aan dijken, de landinrichting of (water)wegen gaan werken moet altijd en op tijd het waterschap worden ingeschakeld. Werk met werk maken. Er komt één wegbeheerder voor de Zeeuwse wegen in het buitengebied. Bij de inrichting van de openbare ruimte moet ruimte gemaakt worden voor waterberging. De zogenaamde watertoets moet op tijd worden ingezet. Dat is voor iedereen en dus ook voor de Zeeuwen goedkoper. Het waterschap zorgt vanzelfsprekend voor een transparante besluitvorming en een goede communicatie naar de inwoners.

11. Houd het water in dorp en stad

Het beleid om water zo snel mogelijk uit de stad of dorp af te voeren moet veranderen. Het water kan juist in stad en dorp gebruikt worden voor een aantrekkelijke woonomgeving. Dat is beter voor stad en dorp en goedkoper voor het beheer door het waterschap. Ook in droge periodes water vasthouden is goed voor de natuur, recreatie en landbouw

Het Waterschap moet op tijd de dialoog en de samenwerking met het rijk, de provincie, de Zeeuwse gemeenten en betrokken buitenlandse regio's zoeken.

Genieten van water

12. Ruimte om te wandelen, te fietsen en te varen

Het Waterschap komt tegemoet aan de grote behoefte om het Zeeuwse landschap en zijn natuur te beleven en te ervaren. Daartoe worden veilige fietspaden en recreatieve wandelroutes aangelegd en onderhouden. Daarbij wordt een natuurlijke en vanzelfsprekende geleiding van het publiek nagestreefd; van prikkeldraad, rasters en hekken wordt alleen gebruik gemaakt als het niet anders kan. De PvdA wil dat het waterschap het recreatiebeheer in het Veerse Meer blijft uitvoeren.

13. Natuur binnen- en buitendijs

Het waterschap is er primair voor het waterbeheer, de waterveiligheid en waterkwaliteit. Hoewel natuur- en recreatiebeheer geen kerntaken van het waterschap zijn, houdt het bij de uitvoering van zijn werkzaamheden rekening met de belangen van natuur, landschap en recreatie.

Waterschap in de maatschappij

14. Eigen energie

Het waterschap moet het percentage opwekken en eigen energie in deze bestuursperiode vergroten met 50%.

15. Arbeidsmarkt

Bij aanbestedingen boven de €250.000 moet in het contract worden opgenomen dat er bij de uitvoering van de opdracht ook mensen moeten worden ingezet met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt (onder andere mensen met een beperking en langdurig werklozen die graag willen werken). Ook het Waterschap Scheldestromen neemt op basis van de Participatiewet haar verantwoordelijkheid voor het in dienst nemen van Zeeuwen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Samen werkt beter!

Zie voor meer informatie

www.zeeland.pvda.nl

www.facebook.com/partijvandearbeid.zeeland

www.twitter.com/PvdAZEeland

Colofon

Verkiezingsprogramma

Provinciale Staten van Zeeland 2015-2019

Verkiezingsprogramma

Waterschap Scheldestromen 2015 - 2019

In opdracht van:
PvdA Zeeland

Opmaak:
Valerie van de Velde

Beeldmateriaal:
Valerie van de Velde

Drukwerk:
Recht door Zee, Sas van Gent